

ISRAELGO ELKARTEAK

beñat laxague

Israelgo nekazaritzak balio du hain segur ezagutua izan dadin, zeren irakaspen onak hartu bait daitezke gure lan eta bizi molde-
rentzat. Aurkitzen dira molde batzu:

—Hemen gaindi bezalakoak, familia batek etxalde bat ibiltzen, berak erosiz eta salduz merkatuetan: 220.000 jende bizi dira gisa hortan.

—Kibutzak: Orain 230 bat badira, 60-2.000 jenderekin ba-
koitza. Denetarat 84.000 jende. Populuaren % 5. Israelgo neka-
zaritzaren emaitzen % 28 kibutzetarik heldu da. Zenbait kibutzek
badu bestalde industria (Israelgo industriaren % 6), hotel eta
esku lan ttipi.

—Moshav-ak. Badira 346 moshav, 100-1.000 jenderekin. Orai
122.000 jende daramate bizi hori.

—Moshav shitufi: 21 bat, 60-300 jenderekin. Orotarat 5.000
jende.

I. KIBUTZAK

Kibutzan, haberim, kibutzkideak elkertasunean lanean ari dira eta hein bat elkertasunean bizi.

Kibutza herri bat da, laborantzako lurrez inguratua, 150-3.000 ektara, errendan hartuak 49 urterentzat. Emazte eta gizonak lan egiten dute, egunean 7-9 bat oren, buruzagiak manatu lekuan, hala nola pentzetan, sagardietan, behi eta oilategietan, kozinan, lisan ,haur zaingoan...

Elkarteak edo kibutzak ematen du lana eta tresna eta ere bizitegia, jana, bestimenta eta ahusagailuak. Denak dirurik gabe. Erran honek argitaratzen du, han sentitzen den izpiritua: "bakoi-tzak bere ahalein arabera, eta beharren arabera bakoitzari". Urtearen buruan, kibutzak ematen die menbroei diru puska bat (batean segurik 80 dolar), sakelako sos gisa, bakoitzaren nahi berezientzat.

Nola hartzen dira erabakiak? Aste guziz bada bilkura nagusi bat, menbro guzietan. Kibutzaleek hautatzen dute, urteoro, bozez, multzo bat bilkura nagusiak hartu deliberoen obretan emateko, hauek dira: idazkaria, moltseroa, nekazaritzaren buruzagia, lan partikatzailea, lan sozialen buruzagia. Badira bestalde komisione batzuek hautatuak arta hartzeko nekazaritzako problemez, haurren altxatzeaz, ahusagailuez, politikaz eta bertze.

Ikus dezagun zer bizi daramaten familiek. Menbroek, denek, herriaren erdian den jan tokian hartzen dituzte beren otordu guziak: goizetakoa, askaltze, bazkaltze... Zerbitzariak eta baxera ikuz-taleak ardura kanbiarazten ditu lanaren partikatzaileak, eta berdin izan daiteke idazkaria eta beste, nor nahiren aldi, has ahalgerik gabe.

Arropak xurituak eta josiak dira kibutzan.

Haurrak bizi dira haur etxe batzuetan andanañoka, adina arau, gauaz eta egunaz arratsaldeko 3rak arteino. Tenore hortan, gurasoak heldu zaizkie bila zenbait oren goxoren pasatzeko

elkarrekin. Emazte batzuek beren lana dute haurrez arta hartzea eta hortarako eginak dituzte egon aldi zenbait kibutzetako zentro berezi batzuetan. Bizimolde horrek irauten du mende erdi bat hontan eta erran behar da haurrek gurasoei dadukaten atxikimendu eta amodioa ez dela beste haurrena baino ttipiagoa. Halere pondu hau biziki minberaia atzematen du asko jendek.

Kibutzetako menbroak bizi dira etxe ttipi edo apartamendu batzuetan. Badute hor ganbara eta ahusa sala bat, bekan gehiago. Denbora franko badute lanetik landa, jateko eta xuriketak ez egi-terik, haurrak ere bestalde anitz artatiak, beraz engai daitezke deplauki kultura, politika eta kibutzetako biltzarretan.

Kibutza, elkarte sozialista bat bezala ageri zaigu. Bizi da bere lanetik, laguntzarik gabe. Saltzen du Israelgo merkatuetan edo atzerrian, kibutzen artean apailatu kooperatiben bitartez. Beraz, barnean sozialista da, bainan kanpoari buruz, kapitalista, bere harremanetan.

URSSeko kolkotzetan ez da aurkitzen izpiritu bera. Han lan gehiago eta alokairua handiago unkitzen da, eta bestalde, menbroek badute lur poxi bat beren nahi berezien arabera lantzeko.

II. MOSHAV-AK

Hauk beste elkarte mota batzu dira, Israelen sortu eta azkartu direnak. Herri hautan aurki daitezke 120-150 familia.

Moshavak arrendatzen du lurra gobernuari, gero honek berriz arrendatzen moshaveko familiei. Zatikatzen du familia ongi bizitzeko gisan, familia gotorrari gehiago eskainiz. Bakoitzak erabil ditzake bere lurak librokori berak nahi duen bezala, nahiz planifikazione zerbait baden. Ontsalaz mutilik gabe landu behar ditu bere eremu guziak.

Gero, haatik, sal-erosketak, tresna, ureztatze, sos mailegatze,

eskola eta ahusa lekuak moshavaren kontu dira, kooperatiba baten bidez. Herri hortan badira, beraz, laborariak eta kooperatibako langileak, 6-8 aste guziz elkarretaratzen dira, denen problemen ikertzeko.

III. MOSHAV XITUFI

Hau eman daiteke kibutz eta moshavaren arteko. Hemen, kibutzean bezala, menbroak elkarrekin ari dira lanean, erabakiak elkarrekin hartuz. Tresnak, kabalak, etxeak denenak dira.

Molde hontan, haatik, menbroak beren familietarat biltzen dira jateko, etzateko, beren haurrekin. Gizonak ari dira lanean 8-10 oren egunean; emazteak, denbora erdi bakarrik. Familia bakoitzak unkitzen du elkartearen ganik hilabete guziz diruketa bat, familiaren gotortasuna arau.

Herrian berean bada sal toki bat familiek behar dituztenekin.

Hemen ez dut xehetasun anitzik ematen ahal, zeren bizi molde bakoitzak merezi bait luke errotik ikastea. Badakigu teoria guzieren artean, zein baliosa litzakeen zehetasun oro.

HERRIKO BATASUNA

Orai duela bi urte agertarazi nuen liburuño hori, Herriko Batasunaren izenean. Nahi nuen kibutzetako izpiritua ezagutarazi Euskal Herrian, zerbait sort dadin han edo hemen. Zenbait irakurlek hitz bat igorri zidan bere iritzian jakinarazteko. Euskalduna berekoa dela zioten batzuek, bestek holako batasun zerbait behar genukeela egin euskal ekonomia eta kulturaren begiratzeko.

Gure inguruan bada jadanik elkartasun mota anitz. Lehen elkarteak, komentuenak, serora eta fraileekin; haatik hauk ez dira

familientzat. Munduan gaindik bada elkarte asko, historiak erakusten duen bezala (eta oraingo hippysmoa bera ez ote elkarrekin bizi berezi bat?). Fraitzian konta daitezke 30 bat elkarte. *Communauté de l'Arche* delakoak 100 membro baditu. Elektrikarik ez eta janarian haragirik gabe, daramate beren bizia, urrats guziak baxean aintzinetik emanik. Bada beste multzo ttipi bat, 8 membro, nekazaritzatik bizi dena, mendian leku has batean. Zenbait elkarte ba omen da elkarrekin drogatzeke, *yoga* egiteko edo artistiko bizi baten iragaiteko asmatua. Bakoitzak bere iritzia baditu bakarrik edo elkartasunean, eta bistan da zenbait elkarte bitxia agertzen zaigula.

Kibutzetako bizimoldea ikertzean, hona larri-larri nola iduritzen zaigun:

- familien elkarte bat;
- multzo demokratikoa; multzoak hautatzen ditu bere aintzindariak eta gero kontrolatzen;
- sozialismo bat biziki aintzinatua;
- kultura azkarra, irakiten ari;
- etsai eta nekezia guziei kontra ihardokitzeko elkar-tesun bat.

Sentimendu horiek zenbateraino sentitzen ote ditugu gure baitan?

Betidantik egin da lan anitz Euskal Herrian elkartasunean: mahats haitzurtze eta biltze, behi eta ardi zaintze portuetan; tresna asko bada elkarrekin erosirik ogi jortzeko, ongarrri botatzeko... Ipar aldean, GAEC deitu elkarteak sortzen dira han hemenka, halere guti zaizkigu Nafarroako elkarteetan aldean. Nola ez aipa Zuberu gaineko jokabidea, tokiko sosarekin, tokian lantegi baten

xutik ematea; zorigaitzez hori lehen entsegua da gure alderdian eta agian bere helburuak joko ditu.

Euskaldunak elkarrekin kantuz elizan eta ostatuan, besta eta ferietan parte hartzen dutelarik, zertarako eta nork sartarazi digu gure buruan, gu euskaldunok bakoitza gerekorra garela? Hori gure kultura kolpatua izan delako marka eta alienazionea barna sartua gu baitan.

Euskaldun populua, menderen mendetan, populu demokratiko bat izan da. Etxeko jaunak edo etxeko andreak elkarretaratzen ziren kartielen, kapitalean. Hontan hautatzen zuten membro bat, abadea, biltzarretarat joateko. Aurkitzen ziren biltzarreak hala nola Maulen, Irisarrin, Ronkal, Ustaritzen... Biltzarre hortako nagusia, zainkia, bazihoan Iruinerat erregeren bozkatzerat, zeren hemen erregeak ere bozkatuak bait ziren. Beste lekuetan, aberatsek apezpikuekin zuten gobernatzen, populua azpiko atxikiz.

Orai oraino badira Euskal Herrian lur komunak eta baleakoak, hauk elkartearnak dira. Hobeki baliatuak ote dira? Ez beti zorixarrez.

Gure nortasuna, kultura eta (ipar aldean) ekonomiaren begiratzeko, badugu nekezia franço. Elkartasunean, multzokako bizi-tasuna baliatuz dugu ihardukiko. Kibutzako bizia behar litzake Israelen den bezala hartu, hori nork berak juja dezake bere gogoaren arabera. Bainan izan dadin ezagutua eta asmaketen iturri, honela ditugu guretzat atzemanen behar ditugun elkartasun moldeak.